

MÉCS A SÖTÉTBEN

A mai társadalmi berendezkedéssel kevés ember van megelégedve. Nem szeretnék ezzel azt mondani, hogy azelőtt, a "régi jó világban" akár egy csipetnyivel is jobb lett volna a szegény ember sorsa, avagy a történelem folyamán bármikor is kevesebb lett volna az ember a fókához viszonyítva — mindemellett azonban tagadhatatlan tény, hogy a mai "felvilágosodott" korban élő ember mindenképpen szeretné megoldani ezeket a sorsdöntő problémákat s ezért hangzik el oly sok elégedetlen kritika. Az elmúlt évszázad alatt kifejeződött elméletek — ha mégannyira fantasztikusak is — életrekeltek a huszadik század elején és már a békekötések óta történt események is olyan fontos közgazdasági tanulságokat mutattak fel, melyeket kár volna figyelmen kívül hagynunk.

Nem akarunk itt merőben ellentétes világnézetű alapon nyugvó és más-más adott körülmények között élő embertömegek között párhuzamot vonni, csupán a megtörtént tényekre támaszkodva vonjuk le a hasznos tudnivalókat. Abban már előre is megegyeztünk, hogy leszögezzük a nincstelenség jogos elégedetlenségét, amelyből kifolyólag már oly sok veszedelem szakadt a társadalomra. Eltekintve az egyes emberek különböző igényeitől és az egyes társadalmi osztályok között igazságtalannul távolgató szakadék mélységétől, azt mindenkinek meg kellene végre érteni, hogy ha kalács nem is, de kenyér bőségesen megillet minden embert, a földkerekségnek bármely sarkában huzza is a munka igáját.

Az egyenlőtlen vagyoneloszlásból származó társadalmi bajok orvoslására kifundált százféle módszer közül napjainkban nem egyet próbálkoznak az arra illetékesek vagy illetéktelenek, persze több-kevesebb sikerrel. Míg egyes kormányok parlamenten alapon igyekeznek a gazdagok és szegények között fennálló egyenlőtlenégen földosztással, állami munkáltatással vagy a munkanélküliek segélyezésével javítani, vannak országok, amelyek szélsőséges diktatúrával óhajtnák keresztülhajtani azokat a reformokat, amelyeket a rendes népképviselői alkotmány igénybevétele esetén esetleg nem lehetne végrehajtani a nagytöke befolyása miatt. Kétségtelenül legszélsőségesebb kísérlet ezen a téren az orosz szovjetrendszer, amely azonban minden politikai büvészkedése és a társadalmi fejlődést meghazudtoló zsonglórmutatványainak terrorral való elismertése ellenére eddig sajnos egy lépéssel sem vitte közelebb a nagy tömegek által megvalósulás felé. Csak a szereplők változtak Oroszországban, a cárizmus fennhíjazó arisztokratáit a ghettköz zsidai váltották fel, hogy hetike parancsotogatók helyett kifelé népbolondító maszlagokat üvöltve, a valóságban annál jobban elnyomják a munkásságot.

Amerika ellenben — ez a kapitalista országok leghatalmasabbika — most kényszerűségeiből valami olyat produkált, ami eddig csak ritkán lapozható fel a béremelésért küzdők történetében. Mindenki tudja, hogy a világ vásárlásképtelensége a felcsigázott képzetű gazdag amerikai gyáripár pénzügyi alapjait is meggingatta. Hiába jelentették ki államfők és tőzsdei szakértők, hogy a dollár hazájában minden rendjén megy tovább a maga útján — végül is kitűdött, hogy még a milliommokkal teletűzdelt Egyesült Államok sem tudta megrázkódtatás nélkül kiheverni a közgazdasági szerencsétlenségeket. És már-már úgy látszott, hogy még több amerikai gyár be fogja szün-

tetni üzemét és még több munkás lesz kenyér nélkül, amikor a súlyos helyzet gondolkodóba ejtette a legridegebb nagytökéseket is.

És csodák csodájára rájöttek az amerikai milliomosok, hogy ők a szegény emberek verejtékén szereztek mérhetetlen vagyonukat s ha ez a szegény — munkás és vásárlóközönség egyaránt — csödbe jut munka vagy pénzhány miatt, ugy a külföldi megrendelések csökkenésével még a leggazdagabb gyárosoknak is felkophatnak az álluk. Hoover elnök és Ford kezdeményezésére elhatározták tehát, hogy a munkásság bérének megjavításával igyekeznek más országok elmaradt megrendeléseit helyett biztosítani a vásárlóközönséget. Kétségtelenül korszakalkotó jelentőségű újítás lenne ez, ha sikerülne ezen vagy hasonló módon megjavítani a világ munkásságának ugy anyagi, mint társadalmi helyzetét, miután ennek volnának legalábbis igazi és tartós alapjai a beteg álomlátók terrorján nyugvó "megelégedés" helyett.

FIDELITY

BY ALEXANDER PETŐFI (1823—1849)
TRANSLATED BY WATSON KIRKCONNELL

O shepherd lad, poor shaggy shepherd lad,
This bulging purse of gold is lightly had —
I'll buy your poverty with bounty free
If you will grant your shepherdess to me.

"If all this gold were but a pledge from you
A hundred times this payment was my due,
And all the world were added to the price,
You could not, with your wealth, my love entice!"

ALKU

IRTA: PETŐFI SÁNDOR

Juhász legény, szegény juhász legény!
Tele pénzzel ez a kövér erszény;
Megveszem a szegénységet tőled,
De rá'dásul add a szeretődöt.

"Ha ez a pénz volna csak foglaló,
S még száz ennyi lenne borralaló,
S id'adnák a világot rá'dásnak,
Szeretődöt még sem adnám másnak!"

AMIKOR A RENDŐR MAGA IS TOLVAJ

Ontario London városában az utóbbi néhány hónap folyamán rengeteg betörés és lopás történt, melynek elkövetőit csodálatos módon sohasem tudta elfogni a rendőrség, annak ellenére, hogy külön megerősített

őrzőjáratok cirkáltak éjnek idején a veszélyeztetett területeken. A vakmerő betörők még a rendőrfőnök lakását is kifosztották két esetben, anélkül, hogy nyomra vezető bűnjelét hagytak volna hátra.

Miklósnap előestéjén azonban az egyik rendőrnek sikerült feltenerni egyik volt rendőrtársát, a háború alatt a gránátosoknál szolgáló Harry Webbet, amint Hamilton egyik üzletében éppen a pénzeszekrényt felszegette. A kihallgatásnál kiderült, hogy az engedetlenség miatt elbocsátott rendőrbetörő

"bosszúból" már 26 betörést követett el, előzőleg azonban volt rendőrtársaitól megtudta, hogy mely utcákban fogják azon az éjjelen keresni a titokzatos rablót. Webb természetesen mindig olyan kerületekben követte el a betöréseket, ahol nem háborgatták munkájában.

ALBERTAI BUZA NYERTE AZ ELSŐ DIJAT

A Chicagóban megtartott gazonvilágkiállításon ismét kanadai buza nyerte az első díjat. Amint azelőtt két évvel a Peace River vidéki Herman Trelle is Kanadának szerezte meg az első díjat, úgy ezúttal is albertai farmer, még pedig a Wolf Creek közelében gazdálkodó John Smith nyerte az első díjat. Érdekességként megjegyezzük, hogy az 1928-as buzakirály is Smith névre hallgatott, azonban az egyesült Montana államában termelte ki díjnyertes buzáját. Kanada tehát ezúttal is eddig megtartott 19 chicagói világkiállításon tizenötödör vitte el az első díjat a többi nemze-

tek gazdája elől. Sőt legtöbb esetben a második és harmadik díj is kanadai farmerek oadaó munkálkodását dicsőítte, mint például a mostani kiállításon is. A második díjat ezúttal Samuel Larcombe, Birtle, Man. míg a harmadikat John McGie, Marquis, Sask., nyerte. Ugyanez a kanadai nyészállatok is szépen kitétek magukért és pl. James Johnston, Yellow Grass, Sask. farmer Clydesdale ménje, kancája és csikaja is megnyerte a "championship"-et, Russel Fleming Whitby, Ont. pedig Oxford juhait nyerte meg az első díjat.

MUNKÁBAN A CHICAGÓI BOMBAMERÉNYLŐK

A világ csirkefogóinak ellentétben rosszhírű központjában, Chicagóban ez év folyamán már nem egy bombamerénylőt követtek el az alvilág banditái. Mikuláskor késő éjjel azonban olyan hatalmas arányú bombamerénylőt történt, amelyre már évek óta nem volt példa. Egy négyemeletes házat valószínűleg pozdörjává zuzott a robbanás, melynek következtében tizenhárom megsebesült, s egy embert pedig halálra sebeztek a szilánkok. Tekintettel arra, hogy a merénylőt az olasz negyedben történt, nyilvánvaló, hogy az alvilági alakok bosszujáról volt szó.

HATVANMILLIÓ ÉRTÉKŰ OLAJAT IMPORTAL KANADA

Annak ellenére, hogy a délalbertai olajkutak naponta több és több nyersolajat szolgáltatnak, melyet azután itt Kanadában gazolinná és kenőolajjá finomítanak — még ma is évente 60 millió dollár értékű olajat vásárol Kanada az Egyesült Államoktól. Pontos kimutatásokból kitűnik az is, hogy Kanada nyersolajkutainak összes termelése alig egy hétre tudná elegendőt szolgáltatni a szükségeset és ebből is nyilvánvaló, hogy amint sok másban, úgy ebben is teljesen ki vagyunk szolgáltatva az amerikaiak önkényének.

A FURCSA TOJÁS

IRTA: NYÁRY ANDOR

Élt a faluban egy öreg koldus Márton bácsinak hívták. Ott lakott a falu végén a Putri-sorban, ahol a koldusok éldegéltek. Igen szegény ember volt nem volt neki egyebe, mint a földből vert kis putrija, meg a felesége, akivel innen-onnan már negyven esztendeje osztzkodott a szegénységben.

Öt meg Kati néniék hívták. Az ember hetvenéves volt, az asszony meg hatvan. Nagyon jámbor, jóra való pár volt, ismerte, szerette őket az egész falu. Pénteken a kéregetés napján, amikor hol az egyikök, hol a másikok — hátára kerített te a koldus tarisznyát és elment kéregetni, az emberek szívesen adtak nekik, tudták, hogy megérdemlik.

Nem is panaszkodtak sohasé. Ha koldulás után hazatértek, kiültek a partra, a putri elé és beszélgettek.

Arról folyt a szó közöttük, hogy mit csinálnának akkor, ha a szerencse egyszer rájuk mosolyogna.

Tervezgettek, szöttek az álmukat.

Az ember úgy határozott, hogy birtokot venne, aztán tehenet, meg lovat.

Kati néni helyeselte az ura választását, de mert nagyon jó szívű, szelíd asszony volt, a szegényekre is gondolt; hogyha a gazdagság bekövetkezne, hát nem szabad ám megelégednie a koldusokról sem.

Márton bácsi majdnem megmérgeződött.

— Megfeledezni a koldusoktól? No, még csak az kellene! Tudom én, hogy milyen a szegény ember sora. Magam is az vagyok.

Aztán elhatározta magát: — A fél jövedelmemet mindig nekik adnám.

Kati néniék a meleg szóra még a könnyel is kipotyogtak: — Ugy, ugy! — mondta szaporán — ha minden módos ember úgy gondolkozna, mint magam, jó dolguk lenne a szegényeknek.

Márton bácsi megszívta a pipáját. — Lenne is — mondta büszkén, aztán elnézett a messzeségre.

A déli nap meleg sugarával rácsókol az öreg házaspárra.

Márton bácsi ásított egyet: — Meleg van — mondta aztán.

— Az ám — felelt rá Kati néni — elálmosodik az ember.

Az urára nézett: — Tán jó volna, ha lefeküdnél.

— Abbiz nem ártana — ásított megint az ember. — Korán felkeltem és sokat jártam.

Azzal felkeltek mind a ketten, szép lassan beballagtak a putriba. Márton bácsi az asztalra tette pipáját, aztán lefeküdt az ágyra és elaludt.

Kati néni kiült a tornácra, a lábost a térdel közé fogta és hozzá kezdett, hogy a vacsorára való krumplit meghámozza. Hámozgatta, mosogatta.

Márton bácsi meg aludt, mint a bunda és különös dolgokat álmodott.

Péntek délelőtt volt, nyakába akasztotta a tarisznyát és elment a falu felé.

Ment, mendegélt. Az ismerős házakba beállított, a könyörgő imáját elidőzközte, aztán tovább lépegetett.

Minden házban kapott valamit.

Mire a falu tulsó végére ért, a tarisznyája puposra telt.

Volt abban minden, amit az ember csak gondolhat. Kenyér, liszt, krumpli, turó, zsír, vaj, meg — Isten tudja — mi nem.

A napl alamizsnával igen meg volt elégedve.

A hátán meggazította a postarisznyát, aztán megfordult és elindult, hogy hazamegy.

De alig fordult meg, szembe találta magát egy kisgyermekkel. A gyermek megállt az öreg előtt és megszólította:

— Jó napot, bácsi!

— Aggyon Isten neked is kisfiam! — szólott az öreg s a gyermek kezére mutatott — mi van a kezeden?

A gyerek bátran felelt: — Tojás. Tyuktojás.

— Hová viszed?

— Magának hoztam.

— Nekem? — vidult fel a koldus s jobban szemügyre vette a gyereket. — Ki fia vagy?

— Kérdezte aztán, mert a faluban minden gyereket ismert, de nem emlékezett rá, hogy ezt a kis pufók fiut valaha látta volna.

A fiucska a kérdésre a házak felé mutatott:

— Ott lakom a szomszédban Márton bácsi lehajolt:

— Hát csak tedd bele azt a tojást a tarisznyádba.

A gyerek a tojást beletette a tarisznyába, aztán az öreggel elköszönt, az öreg tovább állt:

— Isten fizesse meg, fiacskám!

Lassan ballagott hazafelé. Nagyon jó kedve volt.

Kati néni járt az eszében, hogy hogyan megőrül majd, ha a puspostarisznyát meglátja. A jövő péntekig gondtalanul megélné belőle.

A gondolatra még dudorászott is.

Amint ment, mendegélt, dudorogott, egyszer csak hallja ám, hogy a tarisznyában lötyög valami:

— Kít-katt!

Füleinek kezdett:

— Mi lehet ez?

A hátáról levette a tarisznyát és megnézte.

A tyuktojás lötyögött benne, amint a lépéstől ide-oda verődött.

— No, a nemjóját annak a tojásnak — gondolta — még utóbb összetörök. Jó, hogy észrevettem.

Hogy össze ne törjön, a tarisznyából kivette s a zsebébe tette.

Aztán megint tovább mendegélt.

Alig lépett azonban néhányat most meg a keze ütődött a tojásához.

— Az ördögnek ezt a tojást! — dörmögte — még utóbb csufá tesz!

A tojást bekötötte a kendőjébe és úgy vitte.

Igy jó volt.

Ezután már nem volt vele baj de ennek dacára a tojás sehogyan sem ment ki az eszéből. A putrihoz minél közelebb ért, annál jobban piszkálta a do-

— Ki lehetett az a kis gyerek aki a tojást adta. Aztán mért adta. Aztán mért nem mondta meg a nevét, mikor megkérdezte tőle, hogy kinek a fia vagy, kisfiam?

Amint így gondolkozott, birkozott magával, a szíve hirtelen megdobbant:

— Az a kis gyerek a Szerencse volt, akiről az asszonnyal a minap beszélgettek. Az volt. Az az! Azért nem mondta meg hogy kinek a fia. Ezért ment eléje, hogy segítsen rajta.

Az öreg koldus halántéka sebesen lüktetett:

— De hogyan akart rajta segíteni?

Erősen törte a fejét.

A kendő a kezében meglökött s a tojás a combjához ütődött.

— Kott.

Felkiáltott:

— A tojás... Hát persze!

Hirtelen kitalált mindent:

— Azért adta a Szerencse, hogy megszerezze vele a lovat, teheneket!

Azt is kitalálta, hogy hogyan — Elkéri a szomszédától a kottást, a tojást alája teszi, a tojásból majd csirke lesz, a csirkéből pedig tyúk. Az megint tojlik, ennek a tojásait is kikelteti, azokból is tyúk lesz, ezek megint tojnak, ezeket megint kikelteti s mikor aztán sok tyúkja lesz, eladja őket, az árakon meg veszi a gédat. A gédatnak lesz kisgedája, ennek megint, ennek megint. Aztán a gédatokat adja el s az árakon tehenet vesz. Mikor aztán a tehenek borjúja lesz, a borjúkat újra borjúja s így tovább, a teheneket adja el, az árakon pedig földet vesz. A föld aztán terem és lesz minde-

nük, amit csak a szemük-szájuk kíván és gazdagok lesznek.

Allig várta, hogy hazaérjen s szerencséséjét elmondja az asszonnyal.

Léptel meggyorsította, ahogyan csak öreg lábait bírták.

Mikor a szobába benyitott, Kati néni a kemence szélén bőbiskolt.

— Kati! — kiabált boldogan s mielőtt még az öregasszony felelhetett volna, nagy lármát csapott — gazdagok leszünk! Lesz földünk, házunk, tehenünk mindenünk! A Szerencse ránk mosolygott.

Kati néni felugrott, mintha tüt szurtak volna bele:

— Hogyan! Beszéljen hát! — Igy-e! — szólott az ember, a kendőből elővette a tojást és az asszony felé tartotta. — Tudod-e, mi ez?

Kati néni szíve sebesen vert: — Tojás!

— Az, — bólintott Márton, — Ebből lesz a gazdagság! — mondta s a tojást az asztalra tette.

— Ebből? — kérdezte kételkedve.

— Ebből ám! — felelte az öreg koldus, aztán elmesélte, hogy hogyan.

Kati néni hallgatta, csak hallgatta s mikor az ura elmondta a tervét a kottástyúkkal, a borjúkkal, meg mindenről, felkiáltott:

— Hanem ha gazdag lesz, gondoljon ám a szegényekre is, úgy ahogy megígérte.

Márton bácsi boldog arca hirtelen megnyult.

— Mit! — kérdezte bizonytalanul. — Hogy gondoljak a szegényekre? A szászszélét elhuzta: